NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W RZESZOWIE

LRZ.410.2.2.2025

Pan
Łukasz Bajgierowicz
Wójt Gminy Pysznica
37-403 Pysznica, ul. Wolności 322

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/088 – Rządowy Program Odbudowy Zabytków

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. J. I. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
tel. 48177802300, lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Pysznicy, 37-403 Pysznica[1], ul. Wolności 322
Kierownik jednostki kontrolowanej	Łukasz Bajgierowicz, Wójt Gminy Pysznica[2], od 21 października 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Nabór wniosków i pozyskiwanie środków na realizację RPOZ. 2. Wykorzystanie środków na realizację RPOZ. 3. Wykonywanie obowiązków sprawozdawczych (informacyjnych).
Okres objęty kontrolą	1 stycznia 2022 r. – do dnia zakończenia czynności kontrolnych, tj. do dnia 5 czerwca 2025 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. *o Najwyższej Izbie Kontroli*[3].
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Edward Lis doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LRZ/20/2025 z 10 marca 2025 r.

(Akta kontroli: tom I str. 3 – 5)

[1] Dalej: Urząd Gminy, Urząd.
[2] Dalej: Wójt Gminy, Wójt.
[3] Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna[4] kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację przez Urząd Gminy Rządowego Programu Odbudowy Zabytków[5] w okresie od 1 stycznia 2022 r. do 5 czerwca 2025 r.

W ocenie NIK Urząd Gminy dokonywał naboru wniosków i pozyskiwania środków finansowych na realizację RPOZ, zgodnie z przyjętymi zasadami określonymi procedurami wewnętrznymi, przez Bank Gospodarstwa Krajowego[6] oraz przepisami prawa powszechnie obowiązującego, w tym ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (dalej: ustawa o zabytkach)[7].

Wnioski o dofinansowanie odbudowy zabytków z RPOZ zostały opracowane prawidłowo. Środki finansowe uzyskane w ramach RPOZ na dofinansowanie odbudowy zabytków wykorzystane zostały prawidłowo i przyniosły zakładane efekty w postaci wykonanych prac konserwatorskich i restauratorskich.
Gmina opracowała i prawidłowo stosowała procedury naboru i oceny wniosków wprowadzone uchwałą Rady Gminy, pozwalające na kwalifikację wniosków o dofinansowanie odbudowy zabytków z RPOZ.
Pracownicy Urzędu prowadzący sprawy dofinansowania odbudowy zabytków posiadali kwalifikacje, wiedzę i doświadczenie zawodowe niezbędne do prawidłowego wykonywania tych zadań, w szczególności z zakresu ochrony zabytków, finansów publicznych, zamówień publicznych, prawa budowlanego i inwestycji.
Gmina uczestniczyła w dwóch edycjach RPOZ, w których złożono ogółem osiem wniosków o dofinansowanie odbudowy zabytków i pozyskano łącznie na ten cel 1.612,2 tys. zł. Pięć wniosków złożyli beneficjenci (parafie: w Pysznicy i Jastkowicach) – na łączną kwotę 1.344,9 tys. zł, a trzy wnioski Gmina Pysznica (posiadająca tytuł prawny do zabytków) – na łączną kwotę 267,3 tys. zł.
W trakcie realizacji zadań dotyczących odbudowy zabytków uzyskano wymagane pozwolenia. Wykonano prace przewidziane we wnioskach o dofinansowanie. Beneficjenci dotacji na odbudowę zabytków przedłożyli stosowne sprawozdania z wykonanych zadań. Urząd dokonywał kontroli realizacji prac, a ich wykonanie zostało potwierdzone protokołami odbiorów końcowych. Dotacji udzielono prawidłowo, zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz warunkami zawartych umów. Urząd zweryfikował i zaakceptował dokumenty rozliczeniowe dotyczące udzielonego dofinansowania na odbudowę zabytków.
Prawidłowo zastosowano przepisy ustawy Prawo zamówień publicznych[8] oraz zasady dokonywania wyboru wykonawców w przypadku zamówień o wartości nie przekraczającej kwoty 130.000 zł netto.
Publiczne środki finansowe przeznaczone na odbudowę zabytków w ramach RPOZ, w opinii NIK wydatkowane zostały zgodnie z przeznaczeniem oraz z dyspozycją art. 44 ust. 3 i 4 ustawy o finansach publicznych[9] - przez co osiągnięte zostały cele założone we wnioskach o dofinansowanie odbudowy zabytków.

---

[4] Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

[5] Dalej: RPOZ. Uchwała nr 232/2022 Rady Ministrów z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Odbudowy Zabytków. (https://www.gov.pl/web/premier/rzadowy-program-odbudowy-zabytkow).

[6] Dalej: BGK.

[7] Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292).

[8] Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1320).

[9] Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, ze zm.).

Urząd wykonywał obowiązki informacyjne określone przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowane przez podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych[10]. Czynności te dotyczyły umieszczania w otoczeniu odbudowy zabytków, tablic zawierających informacje o dofinansowaniu zadania ze środków RPOZ, nazwie zabytku i zakresie wykonanych prac, wartości odbudowy zabytku i kwoty uzyskanego wsparcia finansowego dla danego zadania.

Informacje dotyczące postępowań o dofinansowanie odbudowy zabytków z RPOZ były publikowane za pośrednictwem Biuletynu Informacji Publicznej (BIP) oraz strony internetowej Urzędu Gminy Pysznica[11].
Wydatki na dofinansowanie odbudowy zabytków zostały prawidłowo udokumentowane, wykazane w księgach rachunkowych i sprawozdaniach budżetowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe[12] kontrolowanej działalności

OBSZAR **1. Nabór wniosków i pozyskiwanie środków na realizację RPOZ**

Opis stanu faktycznego

1.1.

Urząd uczestniczył w dwóch edycjach RPOZ, w których złożono ogółem osiem wniosków o dofinansowanie odbudowy siedmiu nw. zabytków:

1) w I edycji:
   - kościół w Jastkowicach (izolacja fundamentów starej części budynku kościoła, renowacja tynku zewnętrznego wieży kościoła); promesa 185.686,33 zł (wstępna promesa 185.686,33 zł),
   - zabytkowa plebania w Pysznicy, etap I (prace służące zachowaniu i zabezpieczeniu substancji zabytku); promesa 612.500 zł (wstępna promesa 617.400 zł),
   - kościół parafialny w Pysznicy (prace restauratorskie i renowacyjne); promesa 196.000 zł (wstępna promesa 196.000 zł),
   - cmentarz parafialny w Pysznicy (odtworzenie alejek na cmentarzu); promesa 225.400 zł (wstępna promesa 225.400 zł),
2) w II edycji:
   - zabytkowa plebania w Pysznicy, etap II (prace służące zachowaniu i zabezpieczeniu substancji zabytku); promesa 125.361,60 zł (wstępna promesa 127.400 zł),
   - kapliczka pod Dębem w Kochanach (prace służące zachowaniu i zabezpieczeniu substancji zabytku); promesa 24.903,30 zł (wstępna promesa 25.000 zł),

[10] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowane przez podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych (Dz. U. z 2021 r., poz.953).
[11] Ogłoszenie o postepowaniu zakupowym na inwestycje w ramach RPOZ - Urząd Gminy Pysznica.
[12] Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

- kaplica Matki Boskiej Śnieżnej w Pysznicy-Olszowcu (prace służące zachowaniu i zabezpieczeniu substancji zabytku); promesa 209.655,80 zł (wstępna promesa 212.600 zł),
- kapliczka Matki Boskiej Częstochowskiej w Chłopskiej Woli (prace służące zachowaniu i zabezpieczeniu substancji zabytku); promesa 32.752,95 zł (wstępna promesa 35.000 zł).

Wartość promes na dofinansowanie ww. zabytków wyniosła ogółem 1.612.259,98 zł, a wstępnych promes 1.624.486,33

Wnioskodawcą we wszystkich ww. przypadkach była Gmina Pysznica.
Właścicielem czterech zabytków (beneficjentami) spośród ww. dofinansowanych z RPOZ były parafie (trzech Parafia w Pysznicy: zabytkowa plebania w Pysznicy, kościół parafialny w Pysznicy, cmentarz parafialny w Pysznicy, a jednego Parafia w Jastkowicach: kościół parafialny w Jastkowicach). Właścicielem trzech pozostałych zabytków była Gmina Pysznica (kapliczka pod Dębem w Kochanach, kaplica Matki Boskiej Śnieżnej w Pysznicy-Olszowcu, kapliczka Matki Boskiej Częstochowskiej w Chłopskiej Woli).

Odbudowa wszystkich zabytków objętych dofinansowaniem z RPOZ została zakończona przez rozpoczęciem niniejszej kontroli NIK.

W zakresie procedury naboru, rozpatrywania i oceny wniosków dotyczących dofinansowania odbudowy zabytków z RPOZ, wydana została uchwała Nr LII/399/2023 Rady Gminy Pysznica[13] z dnia 1 marca 2023 r., określającą zasady i tryb udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków, sposobu jej rozliczania oraz sposobów kontroli w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków[14], zmieniona uchwałą Nr IV/26/2024 Rady Gminy z dnia 26 czerwca 2024 r.[15]

Wprowadzona procedura określała m. in., że:

- o udzielenie dotacji mogą ubiegać się podmioty posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego;
- łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków, nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót;
- wnioski o udzielenie dotacji należy składać w terminie ogłoszonym przez Wójta i podanym do publicznej wiadomości na stronie internetowej www.pysznica.pl lub osobiście w Urzędzie Gminy lub też korespondencyjnie za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe, lub elektronicznie za pośrednictwem skrytki ePUAP Urzędu Gminy;
- dopuszcza się przyznanie dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, które Beneficjent dotacji zamierza wykonać w okresie dłuższym niż rok budżetowy;
- złożone wnioski podlegają weryfikacji przez trzyosobową komisję (z udziałem Sekretarza Gminy jako przewodniczącego) powołaną przez Wójta Gminy;
- komisja rozpatruje wnioski złożone w terminie ogłoszonym przez Wójta i podanym do publicznej wiadomości, a wnioski złożone po tym terminie lub złożone przez podmioty nieuprawnione podlegają odrzuceniu;

[13] Dalej: Rada Gminy.
[14] Dz. Urz. Województwa Podkarpackiego z dnia 2 marca 2023 r., poz. 1300.
[15] Dz. Urz. Województwa Podkarpackiego z dnia 4 lipca 2024 r., poz. 2997.

- komisja weryfikuje wnioski według kryteriów formalnych i merytorycznych (określonych w kartach oceny stanowiących załącznik nr 2 i 3 do przedmiotowej uchwały) oraz przedkłada Wójtowi wyniki w formie protokołu podpisanego przez Przewodniczącego;
- informację o wnioskach wybranych do dofinansowania Wójt umieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy;
- decyzję o przyznaniu dotacji podejmuje Rada Gminy w formie uchwały, na warunkach określonych we wstępnej promesie udzielonej Gminie przez BGK określając nazwę podmiotu otrzymującego dotację, kwotę przyznanej mu dotacji, nazwę zadania, na wykonanie którego przyznano dotację oraz czas, na który udzielono dotacji;
- przyjęcie uchwały Rady Gminy w sprawie przyznania dotacji jest warunkiem do rozpoczęcia przez beneficjenta postępowania w celu wyłonienia wykonawcy, postępowanie to powinno zostać ogłoszone nie później niż w terminie 12 miesięcy od dnia udostępnienia przez BGK wstępnej promesy;
- beneficjent dotacji, który nie ma obowiązku stosowania przepisów ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych, przeprowadza postępowanie mające na celu wyłonienie wykonawcy w sposób konkurencyjny i transparentny, w tym ma obowiązek: ogłosić postępowanie mające na celu wyłonienie wykonawcy na całą inwestycję objętą dofinansowaniem na stronie internetowej Urzędu Gminy, w terminie nie krótszym niż 30 dni przed terminem składania ofert, zamieścić w dokumentacji postanowienia dotyczące rozstrzygania ewentualnych sporów z wykonawcami oraz zamieścić na stronie internetowej Urzędu Gminy informację o wyborze wykonawcy w terminie 7 dni od dokonania wyboru;
- umowę o udzielenie beneficjentowi dotacji zawiera się po uzyskaniu przez Gminę promesy od BGK, a jej zawarcie jest warunkiem umożliwiającym zawarcie przez beneficjenta dotacji umowy z wykonawcą na wykonanie prac;
- kwota dotacji dla beneficjenta podlega obniżeniu w przypadku obniżenia wynagrodzenia wykonawcy inwestycji bez względu na podstawy tego obniżenia, (o czym beneficjent dotacji jest obowiązany niezwłocznie poinformować Wójta),
- wniosek o udzielenie dotacji stanowiącej pomoc de minimis, podlega weryfikacji w zakresie zgodności z obowiązującymi przepisami prawa dotyczącymi pomocy publicznej.

Przedmiotowa uchwała Rady Gminy stanowiła także, że zwrot niewykorzystanej dotacji lub wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem, pobranej nienależnie albo w nadmiernej wysokości następuje w trybie i na zasadach określonych w ustawie o finansach publicznych.

Ogłoszenia Wójta Gminy o naborze wniosków o udzielenie dotacji z RPOZ zamieszczone zostały na stronie internetowej Urzędu Gminy[16]: do I edycji – w dniu 3 marca 2023 r., do II edycji – w dniu 3 sierpnia 2023 r.

Wójt Gminy wydał zarządzenia o ogłoszeniu terminu naboru wniosków o udzielenie dotacji w ramach RPOZ: do I edycji – Zarządzenie Nr 44/2023 z dnia 2 marca 2023 r. (oraz Zarządzenie Nr 62/2023 z dnia 14 marca 2023 r. wydłużające termin składania wniosków do dnia 27 marca 2023 r.), do II edycji – Zarządzenie Nr 188/2023 z dnia 3 sierpnia 2023 r.

Wójt Gminy wydał Zarządzenie Nr 180/2023 z dnia 26 lipca 2023 r. w sprawie powołania Komisji ds. weryfikacji wniosków o udzielenie dotacji celowej na prace

[16] https://pysznica.pl/

konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków. Skład komisji został ustalony zgodnie z zasadami określonymi w ww. uchwale Nr LII/399/2023 Rady Gminy Pysznica z dnia 1 marca 2023 r. W skład komisji weszły trzy osoby: Skarbnik Gminy – przewodnicząca, Kierownik Referatu ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych oraz Rozwoju Społecznego – członek, pracownik Referatu Rozwoju Społeczno-Gospodarczego – członek.

Wnioski o dofinansowanie odbudowy zabytków, składane przez Gminę do BGK zawierały dane zgodne z dokumentem pt. „Wzór wniosku o dofinansowanie" – stanowiącym załącznik nr 5 do regulaminu[17].

Wnioski o dofinansowanie odbudowy zabytków, składane przez beneficjentów zawierały dane zgodne ze wzorem zamieszczonym w Załączniku Nr 1 do ww. uchwały Nr LII/399/2023 Rady Gminy Pysznica z dnia 1 marca 2023 r.[18] Wnioski te były wzorowane na ww. wnioskach o dofinansowanie odbudowy zabytków, składanych przez Gminę do BGK.

W procedurze naboru nie wprowadzano ograniczeń dotyczących liczby wniosków. Liczba znajdujących się na terenie Gminy zabytków, ich stan oraz względy organizacyjne nie wskazywały, by ilość wniosków w jednym naborze przekroczyła wskazany przez BGK limit 10 wniosków.

Oceny/weryfikację wniosków dokonano na podstawie kryteriów formalnych i merytorycznych – określonych w załączniku nr 2 i nr 3 do ww. uchwały Nr LII/399/2023 Rady Gminy Pysznica z dnia 1 marca 2023 r.

Treść ww. kryteriów została upubliczniona na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Gminy[19] oraz na stronie internetowej Dziennika Urzędowego Województwa Podkarpackiego[20].

Wójt wyjaśnił, że *podjęte przez Gminę działania w celu skorzystania z możliwości dofinansowania odbudowy zabytków z RPOZ związane były z pobudzeniem aktywności inwestycyjnej oraz utrzymaniem miejsc pracy w czasie wychodzenia z kryzysu związanego z wystąpieniem epidemii COVID-19. Szczególnie wzięto pod uwagę komplementarność inwestycji przy zabytkach z działaniami w zakresie kultury, zachowania tradycji i zwyczajów oraz turystyki służących podniesieniu atrakcyjności obiektów. Zachowanie zabytków ma wpływ na rozwój agroturystyki i turystyki weekendowej, jak również wzbogaca ofertę organizacji wydarzeń kulturalnych, historycznych i patriotycznych (w budynku zabytkowej plebanii, w obu kościołach). Działania te maja wpływ na rozwój lokalnej przedsiębiorczości i służą zrównoważonemu rozwojowi.*

Przyjęte zasady postępowania dotyczącego naboru i weryfikacji wniosków o dofinansowanie odbudowy zabytków nie przewidywały procedury odwoławczej, ponieważ – jak wyjaśnił Wójt: zastosowano się do ścieżki postępowania wskazanej w wytycznych BGK zawartych w materiałach szkoleniowych.

Wyniki oceny wniosków o dofinansowanie odbudowy zabytków z RPOZ zostały (zgodnie z ww. uchwałą Nr LII/399/2023 Rady Gminy) podane do publicznej wiadomości w ogłoszeniach na stronie internetowej Urzędu: przy I naborze

[17] Załącznik nr 5 do Regulaminu Naboru Wniosków o Dofinansowanie z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.

[18] Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr LII/300/2023 Rady Gminy Pysznica z dnia 1 marca 2023 r. – „Wniosek o udzielenie dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków, położonym na obszarze Gminy Pysznica".

[19] https://pysznica.bip.gmina.pl/index.php?id=641
https://pysznica.bip.gmina.pl/upload/Uchwa%C5%82a%20Nr%20IV_25_2024.pdf

[20] https://edziennik.rzeszow.uw.gov.pl/legalact/2023/1300

– *Informacja o wnioskach wybranych do dofinansowania*[21] i przy II naborze – *Informacja o wnioskach wybranych do dofinansowania*[22].

W realizacji naboru i oceny wniosków główne problemy związane były z krótkim czasem na opracowanie i wdrożenie ww. uchwały NR LII/399/2023 Rady Gminy w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji na zadania dofinansowywane z RPOZ oraz krótkimi terminami naborów i rotacją pracowników. Urząd otrzymał od BGK materiały szkoleniowe dotyczące sposobu organizacji naboru wniosków.

(Akta kontroli: tom I str. 6 - 353)

1.2

Dla realizacji zadań w zakresie przyjmowania, weryfikacji oraz przedkładania Wójtowi wyników działań dotyczących wniosków o dofinansowanie z RPOZ (zgodnie z przyjętą w Urzędzie procedurą), zarządzeniem Wójta powołana została trzyosobowa komisja[23]. W skład komisji weszli pracownicy Urzędu: Sekretarz Gminy jako przewodnicząca, kierownik Referatu Rozwoju Społeczno-Gospodarczego – członek, pracownik, inspektor ds. promocji oraz współpracy krajowej i zagranicznej – członek.

Pracownicy Urzędu wchodzący w skład ww. komisji oraz dokonujący odbiorów budowlanych i rozliczeń finansowych tych zadań stanowili kadrę Urzędu posiadającą doświadczenie i wiedzę w zakresie zarządzania projektami, w tym ich rozliczania, zamówień publicznych, specjalistycznych szkoleń z ochrony zabytków w gminie, kodeksu postępowania administracyjnego i budownictwa.

Sekretarz Gminy zatrudniona na tym stanowisku od 1 stycznia 2019 r., posiadała wykształcenie wyższe w zakresie finansów i bankowości oraz administracji, wykonywała m. in. zadania kierownika administracyjnego Urzędu. Odpowiadała za realizację i terminowość wykonywania zadań Urzędu, nadzór nad prawidłowością funkcjonowania strony internetowej Urzędu i Biuletynu Informacji Publicznej (dalej: BIP) oraz prowadzenie spraw i wykonywanie innych zadań powierzonych przez Wójta Gminy.

Kierownik Referatu Rozwoju Społeczno-Gospodarczego zatrudniona na tym stanowisku od 3 lipca 2023 r., posiada wykształcenie wyższe w zakresie politologii i nauk społecznych poszerzone o szkolenia z zakresu prawnych i praktycznych aspektów ochrony zabytków w gminie, skuteczności pozyskiwania środków finansowych z programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, kodeksu postępowania administracyjnego, zasad dokonywania wyborów oferentów dla realizacji zadań publicznych. Odpowiada za prowadzenie spraw dotyczących pozyskiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych (krajowych i zagranicznych) na realizację zadań i programów rozwojowych i pomocowych na terenie Gminy oraz koordynację realizację projektów współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych.

Inspektor ds. promocji oraz współpracy krajowej i zagranicznej zatrudniona na tym stanowisku od 1 lipca 2017r., posiada wykształcenie wyższe administracyjne. Odpowiadał za promowanie Gminy w celu pozyskiwania inwestorów i rozwoju przedsiębiorczości, prowadzenia gminnej ewidencji zabytków objętych wojewódzką ewidencją zabytków, uzyskiwanie opinii i pozwoleń od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, prowadzenie spraw związanych z udzielaniem dotacji ze środków Gminy na prace konserwatorskie,

[21] https://pysznica.bip.gmina.pl/upload/Informacja%20z%2028.07.2023%20r.docx

[22] https://pysznica.bip.gmina.pl/upload/Informacja%20o%20wnioskach%20wybranych%20do%20dofinasowania_%20z%2018.10.2023%20r.pdf

[23] Zarządzenie Nr 180/2023 Wójta Gminy Pysznica z dnia 26 lipca 2023 r. w sprawie powołania Komisji ds. weryfikacji wniosków o udzielenie dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków.

restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach, sprawowanie opieki nad zabytkami, koordynowanie finansowania prac konserwatorskich przy zabytkach gminnych oraz wnioskowanie o przyznanie dotacji celowej na dofinansowanie prac konserwatorskich przy zabytkach gminnych.
Pracownicy ci przeszli także przeszkolenie w zakresie dofinansowania odbudowy zabytków – z wykorzystaniem materiałów szkoleniowych BGK.
Zagadnienia z zakresu zamówień publicznych realizowane były przez pracownika zatrudnionego na stanowisku dotyczącym tego obszaru i posiadającego doświadczenie w tym zakresie. W skład zespołu pracowników zajmujących się realizacją zadań w zakresie dofinansowania odbudowy zabytków wchodziły także dwie osoby o kwalifikacjach, wiedzy i doświadczeniu w zakresie robót budowlano-montażowych. (m.in. z wykształceniem politechnicznym z zakresu budownictwa oraz uprawnieniami kierowniczymi w budownictwie i wykonywaniem obowiązków na stanowisku kierownika robót budowlanych). Osoby te m.in. wykonywały nadzór i kontrolę przebiegu prac dotyczących odbudowy zabytków u beneficjentów dofinansowania z RPOZ.
Osoby biorące udział w weryfikacji wniosków miały czas na zapoznanie się z dokumentacją dotyczącą RPOZ oraz na przygotowanie się do weryfikacji wniosków.
Weryfikacja wniosków złożonych przez beneficjentów trwała jeden dzień, odbyła się 22 sierpnia 2023 r.
Wprowadzony został regulamin pracy komisji powołanej dla weryfikacji wniosków o dotację na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków.
Dla potrzeb postępowania dotyczącego przyjmowania i weryfikacji wniosków o dofinansowanie odbudowy zabytków z RPOZ, członkowie komisji oceniającej złożyli oświadczenia o braku powiazań z wnioskodawcami i dochowaniu bezstronności przy ocenie wniosków.

(Akta kontroli: tom I str. 353 - 416)

1.3
Zabytki, do których złożono wnioski o dofinansowanie z RPOZ były objęte gminnym programem opieki nad zabytkami Gminy Pysznica na lata 2022-2026. Program został uchwalony przez Radę Gminy, pozytywnie zaopiniowany przez Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego[24]. Realizacja prac dotyczących odbudowy zabytków została zaplanowana na okres do 12 miesięcy.
Wyboru konkretnych zabytków do ujęcia we wnioskach o dofinansowanie z RPOZ dokonywano w wyniku analizy stanu technicznego obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków (GEZ)[25] oraz wieku danego zabytku, a także jego znaczenia historycznego, wpływu na walory dziedzictwa historyczno-kulturowego i znaczenia dla społeczności lokalnej.
Gminna ewidencja zabytków została opracowana i przyjęta zarządzeniem Wójta Gminy Nr 50/2023 z dnia 7 marca 2023 r.[26]. GEZ zawiera wykaz 35 obiektów zabytkowych na terenie Gminy. Oprócz zabytków objętych wnioskami o dofinansowanie w ramach RPOZ, w ww. ewidencji znajdują się m. in.: kapliczki,

[24]Uchwała Nr L/380/2022 Rady Gminy Pysznica z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie przyjęcia Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Pysznica na lata 2022-2026 (Dz. Urz. Województwa Podkarpackiego z dnia 11 stycznia 2023 r. poz. 217).
[25] GEZ: gminna ewidencja zabytków prowadzona zgodnie z dyspozycją art. 22 ust. 4 i 5 ustawy o zabytkach.
[26] Zarządzenie Nr 50/2023 Wójta Gminy Pysznica z dnia 7 marca 2023 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Pysznica.

groby partyzanckie z okresu II wojny światowej, cmentarze, chałupy, plebanie. Spośród siedmiu zabytków dofinansowanych w ramach RPOZ – sześć ujętych było także w rejestrze zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków, prowadzonych przez Wojewódzkiego Podkarpackiego Konserwatora Zabytków.
Planując czas na realizację zadania uwzględniono czas na uzyskanie wymaganych pozwoleń. Uzyskano wymagane pozwolenia dotyczące zadań objętych wnioskami o dofinansowanie.
Gmina uczestniczyła w dwóch edycjach RPOZ, w których złożono ogółem osiem wniosków o dofinansowanie odbudowy siedmiu nw. zabytków – szczegółowo przedstawionych w pkt. 1.1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.
Wnioski o dofinansowanie odbudowy zabytków w ramach RPOZ do których tytuł prawny posiadała Gmina przygotowywali pracownicy Urzędu Gminy.
W wyniku analizy wszystkich wniosków o dofinansowanie sformułowanych przez Urząd Gminy i złożonych do BGK (dot. odbudowy jednej kaplicy i dwóch kapliczek) ustalono, iż wartość kosztorysowa prac dotyczących odbudowy zabytków została obliczona przez pracownika zatrudnionego na stanowisku ds. inwestycji i zamówień publicznych, posiadającego m.in. doświadczenie kierownika budowy.
Wartości kosztorysowe odbudowy zabytków ustalono na podstawie kosztorysów inwestorskich i wyniosły one:

- kapliczka pod Dębem 30.442,50 zł,
- kaplica Matki Boskiej Śnieżnej 209.999,99 zł,
- kapliczka Matki Boskiej Częstochowskiej 34.440 zł.

Zakres prac zawartych we wnioskach na dofinansowanie zawierał się w katalogu określonym w art. 77 ustawy o zabytkach[27].
Całość dokumentacji podstawowych czynności dotyczących dofinansowania odbudowy zabytków zatwierdzona została przez Wójta Gminy.
W sprawie związku przedmiotu dofinansowania z RPOZ (odbudowy zabytków na terenie Gminy Pysznica) z przeciwdziałaniem COVID -19, Wójt Gminy wyjaśnił, że *otrzymane wsparcie stanowiło bezpośrednią odpowiedź na skutki pandemii CODID-19. Przyznane wsparcie finansowe miało na celu ożywienie społeczno-gospodarcze gminy, które było niezbędne do poprawy lokalnego rynku, m.in. poprzez zwiększenie liczby zamówień oferowanych dla firm, pobudzenia ich do aktywności i poprawy sytuacji na rynku pracy. Jednym ze skutków pandemii było obniżenie wpływów finansowych do budżetu Gminy, a w konsekwencji ograniczenie możliwości finansowych działania Gminy w obszarze inwestycyjno-modernizacyjnym. Skutkiem*

[27] Art. 77. Dotacja może obejmować nakłady konieczne na:
1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich; 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych; 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej; 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich; 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego; 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz; 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku; 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku; 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki; 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50 % oryginalnej substancji tej przynależności; 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych; 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności; 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej; 14) uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych; 15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu; 16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7–15; 17) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

tego mogło być obniżenie liczby realizowanych zamówień na rynku, spadek liczby działających firm, zwiększenie poziomu bezrobocia. Ożywienie rynku, poprzez uruchomienie wsparcia w postaci odnowy zabytków stanowiło bezpośredni element przeciwdziałania skutkom pandemii COVID – 19, a w procesie oddziaływania przyczyniło się również do ożywienia rynku turystycznego i kulturowego, który również odczuł skutki pandemii.

(Akta kontroli: tom I str. 417 – 696)

1.4.

W okresie objętym kontrolą Urząd złożył do BGK osiem wniosków (dotyczących siedmiu obiektów) o dofinansowanie odbudowy zabytków w ramach RPOZ (na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane). Z tego do Urzędu złożonych zostało pięć wniosków od parafii (beneficjentów): w Pysznicy (cztery wnioski), w Jastkowicach (jeden wniosek). Trzy wnioski dotyczyły zabytków, do których Gmina posiadała tytuł prawny.

Czas na ocenę wniosków został przyjęty zgodnie z § 5 ww. uchwały Nr LII/399/2023. Ramy czasowe oceny obejmowały okres od zakończenia naborów wniosków o dotacje, do otrzymania promesy wstępnej, a przed podjęciem uchwały o przyznaniu dotacji przez Radę Gminy.

Procedura przyjmowania i analizowania wniosków (tryb i stosowane kryteria oceny przedsięwzięć do dofinansowania) określone zostały ww. uchwałą Rady Gminy z dnia 1 marca 2023 r. (zmienioną uchwałą z dnia 26 czerwca 2024 r.).

Zgodnie z ww. procedurą wnioski o dofinansowanie były składane w terminach określonych w wydanych przez Wójta ogłoszeniach podawane do publicznej wiadomości na stronach internetowych Urzędu.

Złożone wnioski były weryfikowane przez trzyosobową komisję składającą się z przygotowanych merytorycznie pracowników Urzędu (z udziałem Sekretarza Gminy jako przewodniczącego) – powołaną przez Wójta Gminy zarządzeniem.
Wszystkie złożone wnioski powołana komisja oceniła pozytywnie.
Nie wystąpiły przypadki odrzucenia wniosków w wyniku stwierdzenia niespełnienia wymogów merytorycznych lub formalnych. Nie wystąpiły przypadki uzupełnienia lub korygowania wniosków – złożone wnioski zawierały niezbędne informacje i załączniki. W zawiązku z powyższym – nie prowadzono z beneficjentami (parafiami) korespondencji w celu uzupełnienia lub skorygowania wniosków.
Komisja weryfikowała wnioski według kryteriów formalnych i merytorycznych (określonych w kartach oceny stanowiących załącznik nr 2 i 3 do ww. uchwały Rady Gminy) oraz przedłożyła Wójtowi wyniki w formie protokołu podpisanego przez Przewodniczącego.
W procesie dofinansowania odbudowy zabytków Urząd nie prowadził dodatkowej analizy sytuacji finansowej wnioskodawców. Nie wymagano dodatkowych dokumentów finansowych. Weryfikacja związana była z oceną danych zawartych we wnioskach, w tym kosztorysów, planu finansowego i deklarowanego wkładu własnego. Sekretarz Gminy wyjaśnił, że *przy podejmowaniu decyzji brano szczególnie pod uwagę znaczenie danego zabytku dla dziedzictwa lokalnego, stan techniczny obiektu oraz zasadność i realność planowanych prac w kontekście dostępnych środków.*

Decyzję o przyznaniu dotacji podejmowała Rada Gminy w formie uchwały, na warunkach określonych we wstępnej promesie udzielonej Gminie przez Bank Gospodarstwa Krajowego określając nazwę podmiotu otrzymującego dotację, kwotę przyznanej mu dotacji, nazwę zadania, na wykonanie którego przyznano dotację oraz czas, na który udzielono dotacji.

Nie wpłynęły odwołania od decyzji dotyczących dofinansowania odbudowy zabytków. Wszystkim pozytywnie rozpatrzonym wnioskom nadawano dalszy bieg w celu uzyskania dofinansowania z BGK. Wszystkie wnioski o dofinansowanie odbudowy zabytków uzyskały pozytywne rekomendacje przekazane do BGK.

Informacje w sprawie przebiegu procedury naboru wniosków oraz o wnioskach wybranych do dofinansowania publikowane były na stronie internetowej Urzędu Gminy.

(Akta kontroli: tom II str. 1 - 193)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Urzędu w zakresie naboru wniosków i pozyskiwania środków finansowych na realizację gminnych zadań odbudowy zabytków w ramach RPOZ. Urząd przygotował regulacje wewnętrzne i podjął stosowne decyzje/zarządzenia umożliwiające osiągnięcie założonych celów w postaci wykonanych prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przywracających dobry stan, a także ratujących istniejące, nieliczne, na terenie Gminy zabytki przed ich zniszczeniem.

Urząd skierował do realizacji RPOZ na terenie Gminy pracowników posiadających kwalifikacje (wiedzę, doświadczenie i umiejętności) niezbędne do prawidłowego wykonania powierzonych zadań.

OBSZAR

2. Wykorzystanie środków na realizację RPOZ

Opis stanu faktycznego

2.1.

W okresie objętym kontrolą złożono ogółem osiem wniosków o dofinansowanie odbudowy zabytków. Spośród nich: w trzech przypadkach o wsparcie z RPOZ wnioskował Urząd Gminy we własnym imieniu, a w pięciu przypadkach beneficjentami dotacji były podmioty spoza sektora finansów publicznych.

Wszystkie osiem wniosków o dofinansowanie uzyskało wstępne promesy na łączną kwotę 1.624,5 tys. zł (z tego: Urząd Gminy 272,6 tys. zł, beneficjenci 1.351,9 tys. zł).

Promesy udzielone przez BGK wyniosły łącznie 1.612,2 tys. zł (z tego: Urząd Gminy 267,3 tys. zł, beneficjenci 1.344,9 tys. zł).

Urząd uczestniczył w dwóch edycjach RPOZ, w których złożono ogółem osiem wniosków (po cztery w każdej edycji) o dofinansowanie odbudowy siedmiu zabytków. W pierwszej edycji programu cztery wnioski złożyli beneficjenci spoza sektora finansów publicznych (dwie parafie) – promesy wstępne miały wartość 1.224,5 tys. zł, a promesy w ostatecznym rozliczeniu wykonanych zadań wartość 1.219,6 tys. zł.

W drugiej edycji programu trzy wnioski dotyczyły zabytków, do których Gmina posiadała tytuł prawny, a jeden złożony został przez beneficjenta spoza sektora finansów publicznych (parafię) – promesy wstępne miały wartość 400 tys. zł, a promesy w ostatecznym rozliczeniu wykonanych zadań wartość 392.7 tys. zł.

(Akta kontroli: tom II str. 194 - 199)

2.2.

Zadania konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane podjęte w ramach RPOZ miały zapewnione finansowanie. Na realizację zadań zostały podjęte

stosowne uchwały Rady Gminy, a zadania realizowane były zgodnie ze złożonymi wnioskami. Udzielone dotacje nie dotyczyły budynków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej.
Urząd przeprowadził nabór pięciu wniosków na dofinansowanie z RPOZ dla beneficjentów spoza sektora finansów publicznych. Wnioski te uzyskały dofinansowanie w łącznej kwocie 1.344,9 tys. zł, z przeznaczeniem na następujące zadania:

- izolacja fundamentów oraz renowacja tynków zewnętrznych wieży kościoła w Jastkowicach 185,7 zł,
- prace służące zachowaniu i zabezpieczeniu substancji zabytkowej plebanii w Pysznicy 737,9 tys. zł,
- prace restauratorskie i renowacyjne przy kościele parafialnym w Pysznicy 196 tys. zł,
- odtworzenie alejek na cmentarzu parafialnym w Pysznicy 225,4 tys. zł.

Urząd realizował zadania odbudowy trzech zabytków, do których Gmina posiadała tytuł prawny. Zadania te uzyskały dofinansowanie w łącznej kwocie 267,3 tys. zł, z tego:

- prace służące zachowaniu i zabezpieczeniu kapliczki pod Dębem w Kochanach 24,9 tys. zł,

  prace służące zachowaniu i zabezpieczeniu kaplicy Matki Boskiej Śnieżnej w Pysznicy-Olszowce 209,7 tys. zł,
- prace służące zachowaniu i zabezpieczeniu kapliczki Matki Boskiej Częstochowskiej w Chłopskiej Woli 32,8 tys. zł.

Zadania objęte wnioskami zostały wykonane i rozliczone zgodnie z dokumentacją w tych sprawach. Środki finansowe wydatkowano na cel określony we wniosku.
Zapewniono i wypłacono wykonawcom wkład własny oraz wynagrodzenie w należnej wysokości dla każdego wykonanego zadania dotyczącego nw. zabytków:

- kościół w Jastkowicach (wkład własny 3,8 tys. zł; wynagrodzenie 185,7 tys. zł),
- zabytkowa plebania w Pysznicy (wkład własny 15,1 tys. zł; wynagrodzenie 737,9 tys. zł),
- kościół parafialny w Pysznicy (wkład własny 5 tys. zł; wynagrodzenie 196 tys. zł),
- cmentarzu parafialnym w Pysznicy (wkład własny 4,6 tys. zł; wynagrodzenie 225,4 tys. zł),
- kapliczka pod Dębem w Kochanach (wkład własny 0,6 tys. zł; wynagrodzenie 24,9 tys. zł),
- kaplica Matki Boskiej Śnieżnej w Pysznicy-Olszowce (wkład własny 4,3 tys. zł; wynagrodzenie 209,7 tys. zł),
- kapliczka Matki Boskiej Częstochowskiej w Chłopskiej Woli (wkład własny 0,7 tys. zł; wynagrodzenie 32,8 tys. zł).

W każdym przypadku postępowanie o zamówienie na wykonanie zadania odbudowy zabytku zostało wszczęte po uzyskaniu z BGK promesy wstępnej:

- kościół w Jastkowicach (uzyskanie promesy wstępnej 25.07.2023 r., wszczęcie postępowania 11.08.2023 r.),
- zabytkowa plebania w Pysznicy (I edycja: uzyskanie promesy wstępnej 25.07.2023 r., wszczęcie postępowania 10.01.2024 r.; II edycja: uzyskanie promesy wstępnej 4.10.2023 r., wszczęcie postępowania 7.06.2024 r.),

- kościół parafialny w Pysznicy (uzyskanie promesy wstępnej 25.07.2023 r., wszczęcie postępowania 10.01.2024 r.),
- cmentarzu parafialnym w Pysznicy (uzyskanie promesy wstępnej 25.07.2023 r., wszczęcie postępowania 9.08.2023 r.),
- kapliczka pod Dębem w Kochanach (uzyskanie promesy wstępnej 4.10.2023 r., wszczęcie postępowania 1.10.2024 r.),
- kaplica Matki Boskiej Śnieżnej w Pysznicy-Olszowce (uzyskanie promesy wstępnej 4.10.2023 r., wszczęcie postępowania 17.07.20224 r.),
- kapliczka Matki Boskiej Częstochowskiej w Chłopskiej Woli (uzyskanie promesy wstępnej 4.10.2023 r., wszczęcie postępowania 1.10.2024 r.).

W każdym z realizowanych zadań postępowanie mające na celu wyłonienie wykonawcy ogłoszono po złożenia wniosku o dofinansowanie z RPOZ
Parafie, będące kościelnymi osobami prawnymi, posiadające tytuł prawny do odbudowywanych zabytków nie były zobowiązane do stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych[28] (dalej: Pzp) – na podstawie przepisu art. 7 pkt 31 tej ustawy.
Urząd zastosował przepisy Pzp w jednym przypadku – dotyczącym odbudowy kaplicy Matki Boskiej Śnieżnej w Pysznicy-Olszowcu (o wartości dofinansowania 209,7 tys. zł), do której Gmina posiada tytuł prawny. Wykonawca został wyłoniony w trybie podstawowym – określonym w art. 275 pkt 2 Pzp. Postępowanie o zamówienie publiczne zostało przeprowadzone prawidłowo.
Zadania te były realizowane zgodnie z wnioskami o dofinansowanie.
Wykonawcy zadań dotyczących odbudowywanych zabytków zostali prawidłowo wybrani, po przeprowadzeniu postępowań w formie zapytań ofertowych Zapytania ofertowe były zamieszczane na stronach internetowych Gminy i beneficjentów.
Zadania zostały zrealizowane zgodnie ze złożonymi wnioskami, z zapytaniami ofertowymi i zawartymi umowami, z zachowaniem ustalonych terminów.
Nie wystąpiły zmiany zakresu zadań przedstawionego we wnioskach o dofinansowanie odbudowy zabytków.
Wynagrodzenia dla wykonawców zadań zostały wypłacone zgodnie z przedstawionymi ofertami i zawartymi umowami, prawidłowo udokumentowane.
Wykonane zadania zostały prawidłowo udokumentowane: umowami z wykonawcami, protokołami odbioru wykonanych prac i fakturami za ich wykonanie oraz potwierdzeniami wykonania operacji bankowych.
Wydatki poniesione na realizację zadań w ramach RPOZ, zostały zgodnie z ich charakterem ujęte w klasyfikacji budżetowej, w podziale na działy, rozdziały i paragrafy.
Publiczne środki finansowe przeznaczone na odbudowę zabytków w ramach RPOZ, w opinii NIK wydatkowane zostały zgodnie z przeznaczeniem oraz z dyspozycją art. 44 ust. 3 i 4 ustawy o finansach publicznych – przez co osiągnięte zostały cele założone we wnioskach o dofinansowanie odbudowy zabytków.
Urząd monitorował przebieg prac przy odbudowie zabytków m. in. w formie komisyjnych kontroli przeprowadzanych w trakcie realizacji zadań, przez pracowników Urzędu posiadających wiedzę i doświadczenie w zakresie budownictwa.
Przy odbudowie zabytków należących do beneficjentów spoza sektora finansów publicznych zaplanowano następujące efekty:

[28] Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 132).

- kościół w Jastkowicach: izolacja fundamentów starej części budynku kościoła, renowacja tynku zewnętrznego wieży kościoła,
- zabytkowa plebania w Pysznicy: wykonanie prac odnawiających i zabezpieczających wewnątrz budynku, zachowujących i zabezpieczających jago zabytkową substancję,
- kościół parafialny w Pysznicy: odnowienie i zabezpieczenie elewacji i drzwi zewnętrznych,
- cmentarz parafialny w Pysznicy: odtworzenie alejek,
- kapliczka pod Dębem w Kochanach: prace restauratorskie i renowacyjne służące zachowaniu i zabezpieczeniu substancji zabytku,
- kaplica Matki Boskiej Śnieżnej w Pysznicy-Olszowcu: prace restauratorskie i renowacyjne służące zachowaniu i zabezpieczeniu substancji zabytku,
- kapliczka Matki Boskiej Częstochowskiej w Chłopskiej Woli: prace służące zachowaniu i zabezpieczeniu substancji zabytku.

W umowach zawartych przez Gminę z beneficjentami określono procedury w zakresie oceny wykonanych prac przy odbudowywanych zabytkach.
Miernikami realizacji założonych celów odbudowy zabytków było ich wykonanie zgodnie z przejętymi zakresami prac. Prace te zostały zrealizowane w każdym z obiektów, co zostało komisyjnie potwierdzone.
Po zakończeniu prac przy odbudowie zabytków dofinansowanych z RPOZ, dokonano komisyjnego odbioru końcowego wykonanych prac/robót. Z odbiorów tych sporządzono protokoły, które potwierdzały, że roboty zostały wykonane zgodnie z zawartymi umowami oraz nie stwierdzono wad ani usterek. Wszystkie protokoły zostały podpisane przez przedstawiciela Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – Delegatura w Tarnobrzegu oraz zamawiającego i wykonawcę.
W wyniku przeprowadzonych (z udziałem pracowników Urzędu) oględzin wszystkich ośmiu zrealizowanych ww. zadań dotyczących odbudowy zabytków stwierdzono, że:

- wizualna ocena stanu obiektów wskazuje, że zakres dofinansowanych robót został wykonany,
- zakładane efekty w zrealizowanych zadaniach zostały osiągnięte,
- obiekty w oglądzie zewnętrznym (w tym odnowione dekoracje i malowidła) są w dobrym stanie kolorystyczno-estetycznym i technicznym, co widoczne jest w szczególności w porównaniu z udokumentowanym (fotograficznie) stanem zabytków przed rozpoczęciem ich odbudowy,
- nie zauważono oznak zużycia lub uszkodzeń obiektów.

Wójt wyjaśnił, że efekty wydatków/inwestycji poniesionych na odbudowę zabytków są monitorowane na bieżąco, zyskały pozytywny odzew wśród mieszkańców, a obiekty zostały zabezpieczone na lata i będą wykorzystywane w celu promocji dziedzictwa kulturowego. Wykonanie zadań spowodowało zahamowanie degradacji zabytków i ich odbudowę, której środowisko lokalne nie było w stanie dokonać ze względu na brak środków finansowych. Odbudowane zabytki służą potrzebom społecznym, turystycznym i edukacyjnym.

(Akta kontroli: tom II str. 200 - 530)

2.3

W okresie objętym kontrolą, ww. uchwały Rady Gminy: Nr LII/399/2023 z dnia 1 marca 2023 r. oraz Nr IV/26/2024 z dnia 26 czerwca 2024 r., określającą zasady i tryb udzielania i rozliczania dotacji na odbudowę zabytków – były przedmiotem nadzoru ze strony Regionalnej Izby Obrachunkowej (RIO). Uchwały te zostały przesłane do RIO. Ze strony RIO nie wskazano nieprawidłowości.

(Akta kontroli: tom II str. 531 - 560)

2.4.

Podpisane z beneficjentami umowy zawierały zasady rozliczenia, wydatkowania i kontroli dotacji przez upoważnionych pracowników Gminy. W szczególności zasady te określały:

- przekazywanie dotacji na rachunek bankowy beneficjenta po otrzymaniu przez Gminę środków finansowych z BGK,
- obowiązek prowadzenia przez beneficjenta wyodrębnionej dokumentacji finansowo-księgowej środków finansowych otrzymanych na realizację prac objętych dofinansowaniem na odbudowę zabytków,
- obowiązek dostarczania dokumentów na żądanie kontrolujących beneficjenta upoważnionych pracowników Urzędu,
- przedkładanie dokumentów końcowych z wykonanych prac w celu wnioskowania o wypłatę dofinansowania z promesy BGK,
- konieczność komisyjnego odbioru wykonanych prac, z udziałem przedstawiciela Konserwatora Zabytków, jako warunku rozliczenia udzielonej dotacji,
- zasady przedkładania Gminie dodatkowych informacji i wyjaśnień oraz sprawozdania z wykonanych prac dofinansowanych w ramach RPOZ.
- zasady zwrotu niewykorzystanej dotacji oraz wskazanie zasad odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych w zakresie nieprawidłowego wydatkowania, nierozliczenia i niedokonania zwrotu dotacji.

W umowach dotacji celowych zawartych pomiędzy Gminą a beneficjentami, Gmina zapewniła sobie obowiązek składania przez beneficjentów sprawozdań z realizacji inwestycji finansowanych z tych dotacji. W tym celu opracowano listę sprawdzającą zawierającą szczegółowy zakres informacji, które powinno zawierać prawidłowo sporządzone sprawozdanie. Beneficjenci przedłożyli wymagane dokumenty rozliczeniowe, w tym sprawozdania z wykonania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków. Sprawozdania te zostały zweryfikowane przez Urząd i zatwierdzone przez Wójta Gminy.

W umowach Gmina zagwarantowała sobie prawo do kontroli beneficjentów w zakresie prawidłowości wykonywania prac oraz wydatkowania przekazanych mu środków finansowych; kontrola mogła być przeprowadzona w toku realizacji prac oraz po ich zakończeniu. Na podstawie ww. zapisów umów dotacji celowej, pracownicy Urzędu na polecenie Wójta dokonywali bieżącej oceny prawidłowości wykonywanych prac w toku ich realizacji, a także po ich zakończeniu – w formie bezpośrednich wizytacji obiektów, udziału w radach budowy oraz analizy dokumentów rozliczeniowych.

Po zakończeniu każdego zadania objętego dofinansowaniem w ramach RPOZ, dokonywano komisyjnych odbiorów wykonanych prac. W skład komisji wchodzili pracownicy Urzędu oraz przedstawiciel Wojewódzkiego Podkarpackiego

Konserwatora Zabytków. Urząd dokonywał analizy złożonych sprawozdań końcowych, opracowanych według wzoru stanowiącego załącznik do ww. uchwały Rady Gminy Nr LII/399/2023 dotyczącej procedury udzielania i rozliczania dofinansowania odbudowy zabytków w ramach RPOZ. Końcowe sprawozdania złożono terminowo.
W realizacji wydatków na odbudowę zabytków o wartościach poniżej 130.000 zł stosowano zapytania ofertowe – na podstawie zarządzenia Wójta Gminy Nr 29/2024[29]. Przyjęty tryb polegał na zwróceniu się do co najmniej dwóch wykonawców z zapytaniem ofertowym, sporządzonym według wzoru stanowiącego załącznik do Regulaminu postępowania w tym zakresie. Obiektywizm i bezstronność postępowania w wyborze wykonawców zapewniano przez rozeznanie rynku oraz udokumentowanie postępowania, w tym w formie formularzy stanowiących załączniki do ww. zarządzenia. Wykonawcy zadań inwestycyjnych zostali wybrani w sposób prawidłowy, po przeprowadzeniu postępowania.
Całość dokumentacji z postępowania została zatwierdzona przez Wójta lub upoważnionego przez Wójta pracownika Urzędu.
Inwestycje zostały zrealizowane zgodnie z zapytaniami ofertowymi oraz zawartymi umowami. Terminy umowne zostały zachowane. Wysokość wynagrodzeń wykonawców była zgodna z przedłożonymi ofertami i zawartymi umowami.

(Akta kontroli: Tom III str. 1 – 362)

2.5.

W kontrolowanym okresie nie wnioskowano o korektę zakresu prac objętych dofinansowaniem z RPOZ, ani o ich zmianę.

(Akta kontroli: Tom III str. 363)

2.6.

W procesie wyboru wykonawców nie wystąpiły problemy związane z zainteresowaniem realizacją zamówienia przez wykonawców.
Wójt wyjaśnił, że: *mając na uwadze sytuację gospodarczą w związku z COVID-19 firmy z zainteresowaniem, ale i ostrożnością podejmowały współpracę.*
Urząd wykonywał obowiązki informacyjne określone przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowane przez podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych.
Czynności te dotyczyły umieszczania w otoczeniu odbudowy zabytków, tablic zawierających informacje o dofinansowaniu zadania ze środków RPOZ, nazwie zabytku i zakresie wykonanych prac, wartości odbudowy zabytku i kwoty uzyskanego wsparcia finansowego dla danego zadania.
Informacje o prowadzonych postępowaniach przetargowych były publikowane za pośrednictwem Biuletynu Informacji Publicznej (BIP), a link do odpowiednich ogłoszeń został udostępniony na oficjalnej stronie internetowej Urzędu Gminy Pysznica[30].

[29] Zarządzenie Nr 29/2024 Wójta Gminy Pysznica z dnia 29 stycznia 2024 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu określającego zasady udzielania w Urzędzie Gminy Pysznica zamówień o wartości poniżej kwoty 130 000 zł netto.
[30] Ogłoszenie o postepowaniu zakupowym na inwestycje w ramach RPOZ - Urząd Gminy Pysznica.

Na stronie internetowej Urzędu umieszczony został opis zrealizowanych inwestycji współfinansowanych w ramach RPOZ w latach 2023-2024[31]. O postępach prac oraz odbiorach inwestycji informowano również poprzez profil Gminy Pysznica na portalu Facebook. Informacje zawierały dane o uzyskanych efektach rzeczowych i dotyczyły wszystkich inwestycji objętych dofinansowaniem z RPOZ.
W trakcie realizacji inwestycji wykorzystywana była również aplikacja Polski Ład, z której zgodnie z posiadanymi uprawnieniami, korzystali Wójt oraz Skarbnik. Za jej pośrednictwem przekazywano informacje o wszczęciu postępowań przetargowych, wyborze wykonawców, terminach podpisania umów, realizacji zadań oraz aktualizacji harmonogramów. Aplikacja umożliwiała również składanie wniosków o wypłatę środków. Jej zastosowanie ułatwiało komunikację z BGK.

(Akta kontroli: Tom III str. 364 – 365)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Urzędu w zakresie wykorzystania środków finansowych na realizację RPOZ. Zadania sfinansowano i wykonano zgodnie z wnioskami, po uzyskaniu wymaganych pozwoleń.

Przeprowadzone oględziny wszystkich obiektów objętych dofinansowaniem w ramach RPOZ wskazują, że zakres dofinansowanych robót został wykonany, obiekty są w dobrym stanie technicznym i kolorystyczno-estetycznym.

Dotacje na odbudowę zabytków wydatkowano zgodnie z przeznaczeniem, zawartymi umowami i zasadami określonymi w art. 44 ust. 3 i 4 ustawy o finansach publicznych. Wykonawcom wypłacono należne wynagrodzenia. Beneficjenci dofinansowania odbudowy zabytków przedłożyli wymagane dokumenty dotyczące rozliczenia wykonanych prac, a dokumenty te zostały zweryfikowane i zaakceptowane przez Urząd.

OBSZAR

3. Wykonywanie obowiązków sprawozdawczych (informacyjnych).

Opis stanu faktycznego

3.1.
W okresie objętym kontrolą Urząd nie otrzymał z Kancelarii Prezesa Rady Ministrów lub BGK wytycznych co do zakresu i terminów sporządzania informacji (sprawozdań) dotyczących zadań finansowanych z RPOZ.
Dane dotyczące uzyskanego przez Urząd dofinansowania z BGK i wydatków na rzecz zrealizowanej odbudowy zabytków – wykazane zostały w sprawozdaniach za rok 2023 i 2024: Rb-27S z wykonania planu dochodów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego i Rb-28S z wykonania planu wydatków budżetowych jednostki samorządu terytorialnego oraz w sprawozdaniu finansowym Gminy Pysznica za rok 2023 wraz ze sprawozdaniem z wykonania budżetu,

[31] Zrealizowane inwestycje współfinansowane w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków (RPOZ) - Urząd Gminy Pysznica

zatwierdzonym uchwałą Rady Gminy z dnia 26 czerwca 2024 r.[32] Dane te były zgodne z danymi wynikającymi z ksiąg rachunkowych.

(Akta kontroli: Tom III str. 366 - 479)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Wydatki poniesione na odbudowę zabytków w ramach RPOZ zostały prawidłowo wykazane w ewidencji finansowo-księgowej i sprawozdaniach finansowych.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości w kontrolowanym zakresie, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono i opatrzono podpisem własnoręcznym w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Rzeszów, 27 czerwca 2025 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
p.o. Wicedyrektor
Witold Pałasz

/-/

Kontroler
Edward Lis
Doradca ekonomiczny

/-/

[32] Uchwała Nr IV/20/2024 Rady Gminy Pysznica z dnia 26 czerwca 2024 r. w sprawie rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdania finansowego Gminy Pysznica za rok 2023 wraz ze sprawozdaniem z wykonania budżetu.